

Državni izpitni center

JESENSKI ROK

GEOGRAFIJA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Sreda, 1. september 2004

SPLOŠNA MATURA

IZPITNA POLA 1

A1 – OBČA

1. 1, 4, 3, 2 (številke si sledijo od zgoraj navzdol)
Za vse pravilne odgovore dobi kandidat **1 točko**, za manj kakor štiri pa 0 točk.
2. A erozija, bočna erozija
B akumulacija, kopičenje
Črko C mora kandidat vpisati v razpredelek, ki je na desni strani.
Za vsak pravilen odgovor dobi kandidat 1 točko, skupaj največ **3 točke**.
3. Slika 3: spodnji tok
Slika 4: srednji tok
Slika 5: zgornji tok
Za vse tri pravilne odgovore dobi kandidat **1 točko**.

4.

Trditev	Slika 3	Slika 4	Slika 5
Najmanj primerna za plovbo.			+
Značilne so mrtvice.	+		
Oblikuje se delta.	+		
Prevladujejo akumulacijske rečne terase.		+	
Intenzivna denudacija velikega materiala (skale, prod).			+

Za 5 pravih odgovorov dobi kandidat **2 točki**, za 4 in 3 pa 1 točko.

5. Naravni vzroki:
Obilne padavine, tla so zasičena z vodo, zato je izhlapevanje skromno, prehod družine ciklonov, močna neurja v poletnih mesecih, hitro taljenje snega v spomladanskem času, deltast izliv reke, plitko korito reke, nižinski značaj reke, reka ima izgonsko strugo, reka ima številne meandre, zaradi česar se upočasni odtekanje večje količine vode.
Vloga človeka:
Regulacija vodnih tokov, poveča se odtok vode, kar predstavlja nevarnost predvsem za nižje ležeče kraje, nepravilno urejanje vodnih tokov, izsuševanje mokrišč, namenjenih za zadrževanje vode, gradnja stanovanj in infrastrukture na neprimernih območjih, sekanje gozda in ustvarjanje goličav, s čimer se poveča odtok vode.
Za vsak pravilno ugotovljen vzrok dobi kandidat 1 točko, skupaj največ **3 točke**.

A2 – OBČA

6. Priloga 1: travnik, pašnik
Priloga 2: njiva, polje
Za en pravilen odgovor dobi kandidat 1 točko, za oba pravilna pa **2 točki**.
7. Dejavnik: relief
Pojasnitev: Razgiban relief ovira uporabo strojev. Če so strmine prevelike, prevladujejo pašniki. Nižje temperature zaradi višjih nadmorskih višin. Nekatere poljščine ne uspevajo več ali je njihov hektarski donos nizek.
Za pravilno pojasnilo dobi kandidat **1 točko**. Če kandidat izbere napačen dejavnik, ne dobi točke.
8. Kmetijska panoga: poljedelstvo
Oblika kmetijstva: tržno, monokulturno, specializirano, strojno, sodobno, intenzivno
Za vsak pravilen odgovor dobi kandidat 1 točko, skupaj največ **2 točki**.

9. Problemi:
Erozija prsti. Človek odstranjuje naravno rastje. Nepremišljeno prenašanje tujih oblik kmetovanja v prostor, ki je drugačen. Pretirano obdelovanje.
Kemizacija. Uporaba umetnih gnojil in pesticidov. Zaščitna sredstva. Hrana je zastrupljena.
Monokulturno kmetijstvo enostransko izčrpava tla in pospešuje razvoj škodljivcev.
Za vsak pravilen odgovor dobi kandidat 1 točko, skupaj največ **2 točki**.
10. Oblika kmetijstva: plantažno kmetijstvo, tržno kmetijstvo, intenzivno kmetijstvo (poljedelstvo).
P P S S
Za pravilno ugotovljeno obliko kmetijstva dobi kandidat 1 točko.
Za vse pravilno obkrožene črke dobi kandidat 2 točki, za tri pravilne 1 točko, za manj kakor tri pa 0 točk. Skupaj dobi kandidat **3 točke**.

B1 – SVET

11. DA, NE, DA
Za tri pravilne odgovore dobi kandidat **2 točki**, za dva pa 1 točko.
12. Klimogram številka: 1
Utemeljitev: predstavlja območje, ki leži v tropskem pasu na južni poluti.
Razporeditev temperatur preko leta je obratna kakor pri nas na severni poluti.
Za pravilno ugotovljen klimogram dobi kandidat 1 točko in še 1 točko za pravilno utemeljitev, skupaj največ **2 točki**. Če klimogram ni pravilno izbran, ne upoštevamo utemeljitve.
13. Podnebje: savansko
Količina padavin: 500–1500 mm
Kmetijstvo: ekstenzivna ovčereja
Za tri pravilne odgovore dobi kandidat **2 točki**, za dva pa 1 točko.
14. Priseljenci so naseljevali predvsem obalna območja, ki so bila prenaseljena, medtem ko je bila notranost neprimerna za poselitev. Angleži so na tak način izvajali diskriminacijsko politiko do obarvanih ljudi. Kljub velikim površinam je le malo primernih za poselitev. Zavarovanje lastnega visokega življenjskega standarda.
Za pravilno razlago dobi kandidat **1 točko**.
15. Azije in (ali) Afrike.
Za pravilen odgovor dobi kandidat **1 točko**.
16. Najbogatejša rudarska območja ležijo daleč stran od pristanišč in glavnih naselitvenih območij, do katerih vodi slaba cestna in železniška povezava, neustrezna infrastruktura. Problem predstavlja tudi vroče in suho podnebje, puščavsko podnebje.
Za pravilno ugotovitev dobi kandidat **1 točko**.
17. Velik del celine je še neposeljen, kmetijsko neizkoriščen, neizkoriščena so tudi številna rudna nahajališča.
Bližina Azije pomeni velik trg za avstralske izdelke.
Pridobljena gospodarska neodvisnost od Vel. Britanije pomeni velike možnosti za razvoj lastne predelovalne industrije.
Za pravilno pojasnitev dobi kandidat **1 točko**.

B2 – SVET

18. A Nigerija
B JAR (Južnoafriška republika)
C Kongo (Zair, Zaire)
Za vse pravilne odgovore dobi kandidat **2 točki**, za dva 1 točko, za manj kakor dva pa 0 točk.
19. Večji delež predkambrijskih, magmatskih in metamorfnih kamnin, jedro Gondvane, tektonski premiki, vulkanizem.
Za pravilen odgovor dobi kandidat **1 točko**.

20. Pozitivna posledica:
Hitrejši gospodarski razvoj vse države.
Več delovnih mest, lažja zaposlitev.
Ustvarjanje dohodka.
Negativna posledica:
Razvoj samo ene gospodarske panoge.
Lastništvo tujcev.
Neenakomeren gospodarski razvoj države zaradi nihanj cen izvoznih surovin na svetovnem trgu.
Nestabilen gospodarski razvoj.
Za oba pravilna odgovora dobi kandidat **2 točki**, za en pravilen odgovor pa 1 točko.
21. Kolonializem:
Tradicionalno afriško družbo sta uničila trgovina s sužnji in kolonializem. Celina je bila umetno razdeljena med evropske države, njihova ozemlja so bila le še vir dobička evropskih kolonialistov. Pretirano izkoriščanje surovin. Tržišče za evropsko industrijo. Izčrpanost tal zaradi monokulturnega kmetijstva.
Vladajoča elita:
Pohlepnost, megalomanski projekti, splošna korupcija, premalo vlaganj v razvoj. Kopičenje bogastva v rokah manjšine. Povečevanje razlik znotraj afriške družbe. Povečanje pomena vojske in policije.
Za en pravilen odgovor dobi kandidat 1 točko, za oba pa **2 točki**.
22. Izobraževanje:
Omogoča razvoj na osnovi lastnih intelektualnih sil. Ozaveščenost in večja kritičnost prebivalstva.
Manjši naravni prirastek, manj bolezni.
Tuja vlaganja:
Nujno je privabiti tuje vlagatelje, ki bodo omogočili hitrejši razvoj. Afriške države so gospodarsko prešibke, da bi se samostojno gospodarsko razvijale.
Infrastruktura:
Za hiter in uspešen gospodarski razvoj je pomembna dobra infrastruktura. Povezanost v državi in s svetom. Boljša infrastruktura omogoča tudi hitrejši dotok novega kapitala.
Za vsak pravilen odgovor dobi kandidat 1 točko, skupaj največ **3 točke**.

C1 – EVROPA

23. 1 Nemčija 6 Poljska
2 Švica 7 Slovaška
3 Češka 8 Madžarska
4 Avstrija 9 Liechtenstein (Lihtenštajn)
5 Slovenija
Kandidat dobi **2 točki** za osem ali devet pravilno napisanih držav in 1 točko za šest ali sedem pravilno napisanih držav.
24. A Nemško-poljsko nižavje
B sredogorje, hercinsko sredogorje, evropsko sredogorje
C Alpe, Alpe in Karpati
Kandidat dobi **1 točko** za tri pravilno napisane pokrajinske enote.
25. DA Območje je bilo nagubano v karbonu.
DA Območje je zajela zgodnja industrializacija.
DA Tektonska dogajanja v terciarju so ugodno vplivala na izkoriščanje naravnih bogastev.
Kandidat dobi **2 točki** za tri pravilne odgovore in 1 točko za dva pravilna odgovora.
26. Zahodni del je gospodarsko bolj razvit zaradi kapitalizma v preteklosti.
Vzhodni del je slabše razvit zaradi socialistične preteklosti.
Pravilni so vsi odgovori, ki smiselno pojasnjujejo povezavo med gospodarskim razvojem in različno politično preteklostjo.
Kandidat dobi **1 točko** za pravilen odgovor.
27. D Renski tektonski jarek, Porenje, Renska dolina, Zgornja Renska dolina
Kandidat dobi **1 točko** za pravilen odgovor.

28. Vzroki:
Nahajališča naravnih bogastev, nahajališča premoga in železove rude, dobra prometna povezanost, velik pomen plovbe po Renu, tradicionalno vinogradniško območje, zgodnja industrializacija.
Pojasnitev:
Izčrpanost rudnikov, dražje pridobivanje rud iz globlin, propadanje stare industrije, ekološko manj privlačna območja, selitev industrije k obalam zaradi uvoza surovin, preselitev nemške prestolnice v Berlin.
Kandidat dobi **3 točke** za vse tri pravilne odgovore, od tega 1 točko za vsak pravilen opis vzroka.

C2 – EVROPA

29. Silur, starejši paleozoik, paleozoik.
Predkambrij.
Kandidat dobi **2 točki** za dva pravilna odgovora in 1 točko za en pravilen odgovor.
30. A predornine
B magmatske in metamorfne kamnine
C sedimentne kamnine
D sedimentne kamnine
Kandidat dobi **2 točki** za štiri pravilne odgovore in 1 točko za dva ali tri pravilne odgovore.
31. Kisli dež nastane z raztapljanjem ali mešanjem plinov (žveplov dioksid, dušikovi oksidi, nitrati iz amoniaka) z dežjem v ozračju.
Kandidat dobi **1 točko** za vsak smiseln opis, ki vsebuje povezavo med dežjem in plini v ozračju.
32. Emisije škodljivih plinov iz močno industrializirane Zahodne, Srednje in Vzhodne Evrope. Zaradi vododržne podlage. Zaradi silikatne podlage ni naravnega nevtralizatorja, ni apnenca. Iglasti gozdovi so bolj občutljivi za posledice kislega dežja, ker ne odvržejo iglic. Povečana koncentracija zaradi snežnih padavin.
Kandidat dobi **2 točki** za dva pravilna odgovora in 1 točko za en pravilen odgovor.
33. Finska.
Kandidat dobi **1 točko** za pravilen odgovor.
34. 1970, 2000.
Pojasnitev:
Zaradi izboljševanja tehnoloških postopkov, večanja vloge znanja v proizvodnji, doseganja višjih cen na tržišču, vedno večje konkurence pri prodaji žaganega lesa in polizdelkov.
Kandidat dobi 1 točko za pravilno napisani letnici in 1 točko za pravilno pojasnitev. Za oba pravilna odgovora dobi **2 točki**.

IZPITNA POLA 2**D1 – SLOVENIJA**

1. cP,
mP,
mT ali cT
Za vsak pravilen odgovor dobi kandidat 1 točko, skupaj največ **3 točke**.
2. Slika 1: konvekcijske padavine
Slika 2: orografske padavine
Za vsak pravilen odgovor dobi kandidat 1 točko, skupaj največ **2 točki**.
3. Padavinsko območje: 800–1200 mm ali manj kot 800 mm, celinsko, kontinentalno.
Letni čas: pozno spomladi in poleti, pozno spomladi, poleti.
Pojasnitev: V celinskem padavinskem režimu so poletja vroča. Ob močnem segrevanju površja se zrak hitro dviga. Nastajajo nevihte.
Za pravilne se štejejo odgovori, v katerih je razvidna povezava med vročino in dvigovanjem zraka.
Za vsak pravilen odgovor dobi kandidat 1 točko, skupaj največ **3 točke**.
4. Dna kotlin in dolin: Temperaturni obrat, nižje temperature, možnost pozebe. Vinska trta je toploljubna rastlina.
Nižji gorski pas: Pogoji za poljedelstvo so zaradi nižjih temperatur slabši. Več padavin. Slabša prst in večje strmine.
Za vsak pravilen odgovor dobi kandidat 1 točko, skupaj največ **2 točki**.

D2 – SLOVENIJA

5. Količine oz. zaloge rud, povpraševanje na svetovnem trgu, cena na trgu, gospodarska razvitost države, promet, kvaliteta rude.
Za vsak napisan dejavnik dobi kandidat 1 točko, skupaj največ **2 točki**.
6. Velenje.
Pojasnitev: velike zaloge, bližina TE (termoelektrarne Šoštanj).
Za pravilno obkrožen odgovor dobi kandidat 1 točko in za pojasnitev še 1 točko, skupaj največ **2 točki**.
7. Rudnik živega srebra v Idriji (rudnik Hg, idrijski rudnik, Idrija).
Razlog za zaprtje rudnika: zaradi zdravstvenih in ekoloških razlogov so uporabo živega srebra omejili, padec cen na tržišču, izčrpanost rude, manjše povpraševanje.
Za poimenovanje rudnika dobi kandidat 1 točko in za razlog za zaprtje rudnika še 1 točko, skupaj največ **2 točki**.
8. Dejavnost: turizem.
Rudnik: velenjski, mežiški ali idrijski rudnik.
Za vsak pravilen odgovor dobi kandidat 1 točko, skupaj največ **2 točki**.
9. Posledice:
Na območju dnevnih kopov je površje povsem spremenjeno (manjka del hribovja ...).
Zaradi podzemeljskega rudarjenja prihaja do posedanja tal.
Nastanek ugrezninskih jezer.
Drsenje tal.
Kopičenje jalovine.
Rešitev:
Ugrezninska jezera se lahko izkoristijo v turistične namene.
Kamnolome zasipajo s prstjo, pogozdijo ali zatravijo.
Jalovino ozelenijo ter uporabijo za rekreacijske in športne površine.
Za oba primera površinskih učinkov rudarjenja dobi kandidat 1 točko in še 1 točko za rešitev, skupaj največ **2 točki**.

E1 – SLOVENIJA

10. 4, 3, 6, 1, 2, 5
Za tri ali štiri pravilne odgovore dobi kandidat 1 točko, za pet ali šest pravilnih odgovorov pa **2 točki**.
11. Regija: Dežela in Blejski kot, Dežela, Blejski kot.
Posledica: Ledeniško jezero (Blejsko), veliko morensko-rečnega gradiva, ledeniško-rečne terase (glacialno-fluvialne terase), prodne terase, terase.
Za pravilno izbrano regijo dobi kandidat 1 točko in za napisano posledico poledenitve še 1 točko, skupaj največ **2 točki**.
12. Slika št.: 4
Opis: Oblika doline je nastala z menjavanjem rečne erozije in akumulacije, z menjavanjem bočne in globinske erozije.
Za pravilno izbrano sliko dobi kandidat 1 točko in za pravilno razlago nastanka doline še 1 točko, skupaj največ **2 točki**.
13. Regija: Ljubljansko barje, Barje.
Pojasnitev: Ljubljanica in pritoki nanašajo drobnozrnat material (s kraškega zaledja s prevladujočim kemičnim preperevanjem), posledica ojezeritve v preteklosti.
Za pravilno poimenovanje regije dobi kandidat 1 točko in za pojasnitev še 1 točko, skupaj največ **2 točki**.
14. Črka: C.
Pojasnitev: Na območju črke C je območje podtalnice, ki je izjemno pomemben vodni vir za oskrbo prebivalcev s pitno vodo, zato je velika pozornost namenjena njenemu varstvu pred onesnaževanjem. Velika količina prepustnega proda in močno pretakanje podzemnih voda.
Za pravilno izbrano črko dobi kandidat 1 točko in za pojasnitev še 1 točko, skupaj največ **2 točki**.

E2 – SLOVENIJA

15. 1 kraško polje
2 požiralnik, ponor, ponikva
3 uvala
Za dve pravilni poimenovanji kraških pojavov dobi kandidat 1 točko, za vsa tri pravilna poimenovanja pa **2 točki**.
16. A Notranjsko podolje
Za pravilno poimenovanje regije dobi kandidat **1 točko**.
17. Bloke, Snežnik.
Za vsako pravilno poimenovanje planote dobi kandidat 1 točko, skupaj največ **2 točki**.
18. Leži v taki smeri, ker ohranja dinarsko smer gubanja površja. Zaradi pritiskov od jugozahoda.
Za pravilno razloženo smer dobi kandidat **1 točko**.
19. Razlaga:
Cestna povezava med Cerknico in Ložem je umaknjena pod rob Slivnice zaradi nevarnosti poplav.
Značilna industrijska panoga regije: lesna industrija, kovinska industrija.
Za vsak pravilen odgovor dobi kandidat 1 točko, skupaj največ **2 točki**.

20. Problem: Nevarnost poplav.

Rešitev: Naselja in polja ležijo na obrobju kraških polj, kjer so zavarovana pred poplavami, in ne na njihovem dnu. Kmetijstvo je zaradi pogostih poplav usmerjeno v živinorejo (prevladujejo travniki).

Problem: Malo rodovitnih površin.

Rešitev: Kmetijstvo zato ni usmerjeno v poljedelstvo, ampak večinoma v živinorejo, saj prevladujejo travniki.

Problem: Slabša možnost zaposlitve.

Rešitev: Večje število manjših industrijskih obratov in obrtnih delavnic, razvoj turizma in trgovine.

Problem: Velika oddaljenost od centrov zaposlitve.

Rešitev: Razvijanje in postavitve manjših industrijskih obratov na osnovi tradicije lesne ali kovinske stroke, razvoj terciarnih dejavnosti.

Za poimenovanje problema in zapis njegove rešitve dobi kandidat 1 točko, skupaj največ **2 točki**.

Za obe poimenovanji problemov, brez podane rešitve, dobi kandidat le 1 točko.